

Brussel, 18 mei 2017

Advies 2017/09

Uitgebracht op eigen initiatief

Artikel 109 van de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen

Welvaartspremie

In het kader van de welvaartsenveloppe 2017-2018 werd een bedrag van ca. 6 miljoen EUR gereserveerd voor de invoering (in 2018) van een welvaartspremie voor gepensioneerde zelfstandigen. In dit advies formuleert het ABC enkele voorstellen voor de concrete invulling ervan. Het stelt voor om de welvaartspremie op te vatten als een inkomenssupplement dat selectief wordt toegekend aan gepensioneerden die i) 75 jaar zijn of ouder én ii) minstens 20 loopbaanjaren als zelfstandige kunnen bewijzen. Deze gepensioneerden zouden een forfaitaire tegemoetkoming ontvangen waarvan de hoogte verschilt al naargelang men over gezinslast beschikt of niet.

1 Inleiding

Recent bracht de gemengde commissie Welvaartsvastheid (CRB-NAR-ABC) een advies uit over de verdeling van de welvaartsenveloppe 2017-2018¹. In de enveloppe voor het zelfstandigenstelsel werd een bedrag van ca. 6 miljoen EUR voorzien voor de invoering² van een zogenaamde 'welvaartspremie' voor gepensioneerde zelfstandigen³. De onderliggende idee voor de invoering van een dergelijke premie is de toekenning van een inkomenssupplement aan gepensioneerde zelfstandigen, naar analogie van het vakantiegeld in de pensioenstelsels voor werknemers en ambtenaren.

Het ABC reflecteerde de voorbije maanden over de wijze waarop de welvaartspremie kan worden opgevat⁴. Dit advies vormt het resultaat van deze werkzaamheden. Het bevat concrete voorstellen voor de modaliteiten van de premie en motiveert sommige van de keuzes die daarbij werden gemaakt.

¹ Cf. ABC advies 2017/04 'Verhoging van sommige uitkeringsbedragen voor zelfstandigen in het kader van het structureel mechanisme van welvaartsaanpassing' en Advies NAR Nr. 2.023 'Welvaartsvastheid 2017-2018'

² vanaf 2018

³ Te definiëren als zelfstandigen met een rust-, overlevings- of echtscheidingspensioen.

⁴ Cf. notulen van de werkgroep 'pensioenen' nr. 2017/02- nr. 2017/07

2 Voorafgaandelijke keuzes

De invoering van een welvaartspremie voor gepensioneerde zelfstandigen, impliceert enkele voorafgaandelijke keuzes met betrekking tot de aard van de premie.

2.1 Universele versus selectieve toekenning

Een eerste keuze die men moet maken is of de tegemoetkoming universeel dan wel selectief van aard zal zijn. Vormt de premie een inkomenssupplement voor alle gepensioneerde zelfstandigen⁵ of is ze voorbehouden aan gepensioneerden die aan bepaalde voorwaarden voldoen?

Simulaties hebben aangetoond dat de invoering van een premie i) met een universeel karakter ii) binnen een budget van ca. 6 miljoen EUR, ertoe leidt dat het inkomenssupplement dat per gepensioneerde kan worden toegekend, zeer beperkt is in omvang. Om ervoor te zorgen dat aan de begunstigden van een welvaartspremie een bedrag met een zekere omvang kan worden toegekend, is het *Comité voorstander van een premie die selectief is van aard*.

2.2 Forfaitair versus proportioneel berekend bedrag

Een tweede keuze die men moet maken is of de premie een forfaitair karakter krijgt dan wel proportioneel berekend zal worden, bv. op basis van het verworpen pensioenbedrag.

Een welvaartspremie die proportioneel wordt berekend op basis van het verworpen pensioenbedrag, heeft het nadeel dat individuen met een gering pensioenbedrag slechts een klein inkomenssupplement zullen ontvangen terwijl de tegemoetkoming voor individuen die een ho(o)g(er) pensioenbedrag genieten, omvangrijker zal zijn. De absolute inkomensverschillen tussen gepensioneerden met een laag en een hoger inkomen vergroten hierdoor.

Om dit te vermijden is het *Comité voorstander van een welvaartspremie die forfaitair is van aard*. Het bijkomend voordeel van een vastgesteld bedrag per begunstigde is dat een analogie wordt gecreëerd met de regelingen van het vakantiegeld in de andere pensioenstelsels waar de premie ook forfaitair is van aard.

⁵ Begrepen als alle begunstigden van een rustpensioen, een overlevingspensioen, of een echtscheidingspensioen

Figuur 1. Principiële keuzemogelijkheden met betrekking tot de aard van de welvaartspremie

	Forfaitair bedrag	Proportioneel bedrag
Universele toekenning	Elke gepensioneerde ontvangt eenzelfde bedrag.	Elke gepensioneerde ontvangt een premie die proportioneel berekend wordt bv. op basis van het verworven pensioenbedrag.
Selectieve toekenning	Er wordt eenzelfde bedrag toegekend aan een specifieke groep zelfstandigen die wordt afgebakend op basis van bepaalde criteria, bv. : <ul style="list-style-type: none"> - leeftijd - aantal loopbaan jaren - aantal jaar na ingang van het pensioen 	Er wordt een premie toegekend die proportioneel wordt berekend en dit aan een specifieke groep zelfstandigen die voldoet aan bepaalde criteria bv. inzake : <ul style="list-style-type: none"> - leeftijd - aantal loopbaan jaren - aantal jaar na ingang van het pensioen

3 Concrete modaliteiten van de premie

3.1 Toekenningscriteria

Eerder werd aangegeven dat het Comité voorstander is van een welvaartspremie die selectief is van aard. Voor de afbakening van de doelgroep zijn voor het Comité twee elementen van belang, nl. :

- de omvang van de loopbaan als zelfstandige en,
- het aantal jaar dat een gepensioneerde reeds met pensioen is.

3.1.1 de omvang van de loopbaan als zelfstandige

Bij de toekenning van de premie moet volgens het Comité rekening worden gehouden met de omvang van de loopbaan als zelfstandige. Er dienen voldoende loopbaan jaren als zelfstandige te zijn gepresteerd. Het Comité stelt voor om een *loopbaanvoorwaarde van 20 jaar als zelfstandige* te hanteren voor de toekenning van de welvaartspremie⁶.

3.1.2 het aantal jaar dat men reeds met pensioen is

Het Comité is er voorstander van om de welvaartspremie slechts toe te kennen aan zelfstandigen die reeds een tijd met pensioen zijn⁷. Het Comité ziet twee mogelijke criteria op basis waarvan een toetsing van dergelijke voorwaarde kan gebeuren, nl. :

- het aantal jaar dat verstreken is sinds de opname van het pensioen, of;

⁶ Zelfstandigen met een gemengde loopbaan zijn ook begunstigde, op voorwaarde dat de gemengde loopbaan (na eenheid) minstens 20 jaar zelfstandige activiteit omvat.

⁷ De welvaartsenveloppe een aanpassing van de sociale uitkeringen mogelijk maakt teneinde rekening te houden met het feit dat de welvaart van de actieve bevolking sneller stijgt dan die van de ontvangers van sociale uitkeringen (compensatie voor welvaartsverlies). De welvaartspremie past perfect in dit streven.

- de leeftijd van de gepensioneerde.

Vanuit implementatie-overwegingen is de eerste optie eenvoudiger. De pensioenadministratie kan zich baseren op de ingangsdatum van het pensioen en kijkt vervolgens of de vooropgestelde tijdspanne reeds verstreken is. Daar tegenover staat echter dat het voor de potentiële rechthebbende wellicht moeilijker is om de ingangsdatum van zijn pensioen te bewijzen, dan zijn geboortedatum. Bovendien bevoordeelt dit criterium individuen die hun pensioen vervroegd hebben opgenomen, wat onbillijk lijkt.

Het Comité stelt daarom voor om een minimale leeftijdsgrens te hanteren voor de toekenning van de welvaartspremie. Een bijkomend voordeel van dit criterium is dat het in de toekomst relatief eenvoudig kan versoepeld worden, mocht dat opportuun blijken. Het Comité meent tot slot dat leeftijd wellicht ook een bevattelijker criterium is voor de gepensioneerden zelf. Het stelt voor om de *minimale leeftijdsgrens vast te leggen op 75 jaar*.

3.1.3 de pensioenbijslag

In het kader van het bepalen van de groep van gerechtigden op een welvaartspremie, wijst het Comité erop dat een specifieke categorie van rechthebbenden in het pensioenstelsel voor zelfstandigen vandaag bovenop hun pensioen een zogenaamde "pensioenbijslag" ontvangt. Het gaat om individuen wiens pensioen is ingegaan tussen 1 januari 1997 en 1 december 2008, en die beantwoordden aan de volgende voorwaarden:

- 2/3 van een volledige loopbaan als zelfstandige bewijzen en
- een kind opgevoed hebben waarvoor men kinderbijslag ontvangen heeft.

De maatregel werd in het leven geroepen om de verhoging van de pensioenleeftijd voor de vrouwen gedeeltelijk te compenseren⁸. De premie bedraagt op dit moment (2017) 170,16 EUR per jaar.

Omdat het niet de bedoeling is om de welvaartspremie en de pensioenbijslag te cumuleren⁹, zullen gepensioneerde zelfstandigen slechts een van deze twee maatregelen kunnen genieten. Het Comité stelt daarom voor om *ontvangers van een pensioenbijslag uit te sluiten van het toepassingsgebied van de welvaartspremie*.

3.2 Omvang van de premie

3.2.1 Gezinsmodalisering

Het Comité stelt voor om de het bedrag van de welvaartspremie enigszins te differentiëren in functie van de gezinssamenstelling, met name door een ander bedrag toe te kennen aan

⁸ In de feiten zijn de meerderheid van de begunstigden mannen.

⁹ De doelgroep van de maatregel zal deels dezelfde zijn.

alleenstaanden dan aan rechthebbenden met gezinslast. De onderstaande ramingen inzake het toe te kennen inkomenssupplement werden dan ook zo opgevat.

3.2.2 Omvang van de premie

Op basis van een eerste raming door het Actuarieat van de DG Zelfstandigen zouden de begunstigden van een rustpensioen als alleenstaande, van een overlevingspensioen en van een echtscheidingspensioen recht hebben op een premie van ongeveer 67 EUR. De begunstigden van een gezinspensioen zouden recht hebben op een premie van ongeveer 84 EUR.

4 Recapitulerend

Het Comité stelt voor om de welvaartspremie voor zelfstandigen op te vatten als een inkomenssupplement dat selectief wordt toegekend aan gepensioneerde zelfstandigen¹⁰ die i) 75 jaar zijn of ouder én ii) minstens 20 loopbaan jaren als zelfstandige kunnen bewijzen. De premie is niet te cumuleren met de ontvangst van de zogenaamde pensioenbijslag.

Het Comité stelt verder voor om de omvang van de premie te differentiëren in functie van de gezinssamenstelling. Met het budget van 6.059.969 EUR dat hiervoor gereserveerd werd binnen de welvaartenveloppe 2017-2018, is het volgens de eerste ramingen mogelijk om in 2018 een welvaartspremie toe te kennen aan alleenstaande gepensioneerden van ca. 67 EUR per jaar en aan gepensioneerden met gezinslast een premie van ca. 84 EUR per jaar. Het Comité is vragende partij om het forfaitaire bedrag van de welvaartspremie op te nemen in de wettelijke basis ervan.

Namens het Algemeen Beheerscomité voor het sociaal statuut der zelfstandigen, op 18 mei 2017:

Veerle DE MAESSCHALCK,
Secretaris

Jan STEVERLYNCK,
Voorzitter

¹⁰ Te definiëren als zelfstandigen met een rust-, overlevings- of echtscheidingspensioen.

